

Ulusal Eğitim, Toplum ve Dünya Dergisi

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Veli Görüşleri¹

Kadir Alper ÇETİN^a, Naciye ÇETİN^b

Yükleme: 14.12.2023; Kabul: 08.01.2024; Yayınlanma: 01.03.2024

Özet

Denizli ili Merkezefendi ilçesindeki BİLSEM'den yararlanan öğrenci velilerinin özel yeteneklilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin araştırıldığı bu çalışma, 2021-2022 eğitim yılı 2. döneminde çocuğu BİLSEM'E devam eden velilerin görüşleri çerçevesinde oluşturulmuştur. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu olup 4 demografik bilgi sorusu ve 10 görüşme sorusundan oluşmaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde BİLSEM'e öğrenci seçim sürecinin adil ve kabul edilebilir olmakla birlikte, uzun ve zor bir süreç olduğu ve öğrenci seçim sürecinin daha profesyonel yapılabileceği vurgulanmıştır. BİLSEMLER'in çocuklarının özel yeteneğinin geliştirilmesine katkı sağladığı, öğrencilerin BİLSEM'e geliş-gidiş sürecinin yorucu olduğu ifade edilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde velilerin büyük çoğunluğun çocuklarının eğitime yönelik beklentilerinin karşılanmadığı, BİLSEM'de çocuklarına yönelik yönlendirme ile ölçme ve değerlendirme süreçlerini ise olumlu karşıladıkları görülmektedir. Diğer taraftan velilerle ilişkilerin yeterli ve olumlu olduğu, BİLSEM'in öğrencilerin akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Veliler tarafından insan kaynakları, bina ve donanım yetersizlikleri, giriş çıkış saatlerinin uygun olmaması, öğretmenlere yönelik kurum dışı görevlendirmelerin yoğun olması ise başlıca problemler olarak ifade edilmiştir. Veliler tarafından BİLSEM'lerin nitelik olarak geliştirilmesine yönelik olarak, BİLSEM ve okulun bir arada olması, BİLSEM'erin alt yapı ve donanım olarak güçlendirilmesi, eğitim niteliğinin geliştirilmesi, ders saatlerinin artırılması ve öğretmen eğitimlerinin ders saatleri dışında yapılması önerilmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak bina, donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğrencilerin okudukları okullarla BİLSEM'in aynı bahçede olması, insan kaynağının niteliğinin artırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Özel yetenek,
Özel yeteneklilerin eğitimi,
BİLSEM,
veli

Denizli, Türkiye
Orcid: 0000-0003-4067-7211

Denizli, Türkiye
Orcid: 0009-0006-0323-6563

¹ Birinci yazarın bitirme projesinden üretilmiştir.

Ulusal Eğitim, Toplum ve Dünya Dergisi

Parents' Opinions on the Education of Specially Talented Students

Abstract

This study, which investigates the opinions of parents of students benefiting from BİLSEM in Merkezefendi district of Denizli province, regarding the education of the specially talented, was created within the framework of the opinions of parents whose children attend BİLSEM in the 2nd semester of the 2021-2022 academic year. The data collection tool is a semi-structured interview form developed by the researcher and consists of 4 demographic information questions and 10 interview questions. When the research findings were examined, it was emphasized that although the student selection process for BİLSEM was fair and acceptable, it was a long and difficult process and that the student selection process could be made more professional. It has been stated that BİLSEMLER contributes to the development of children's special talents, and that the process of students coming and going to BİLSEM is tiring. When the research findings are examined, it is seen that the expectations of the majority of parents regarding their children's education are not met, and that they welcome the guidance, measurement and evaluation processes for their children at BİLSEM. On the other hand, it has been determined that relations with parents are sufficient and positive, and BİLSEM contributes to the academic, social, artistic and cognitive development of students. Parents stated that the main problems were human resources, building and equipment inadequacies, insufficient entry and exit times, and the intense number of external assignments for teachers. In order to improve the quality of BİLSEMs, parents suggested that BİLSEM and the school should be together, that BİLSEMs should be strengthened in terms of infrastructure and equipment, that the quality of education should be improved, class hours should be increased and teacher training should be carried out outside class hours. Based on the research results, it has been suggested to eliminate building and equipment deficiencies, to have BİLSEM in the same garden as the schools where students study, and to increase the quality of human resources.

Keywords:

Special talent,
education of special talents,
BİLSEM,
parent,
teacher

Denizli, Türkiye

Orcid: 0000-0003-4067-7211

Denizli, Türkiye

Orcid: 0009-0006-0323-6563

Giriş

Tarihi süreç içinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine ilişkin ilk sistemli çalışmaların Enderun mektepleri ile başladığı, ilk örnek uygulamaların burada olduğu bilinmektedir. Enderun mekteplerinde yapılan eğitim, öğrencilerin bilişsel ve sanatsal yeteneklerinin gelişimi esas alınarak yapılmaktaydı. Öğrencilerin Enderun'a seçilmesi sürecinde de bilişsel ve sanatsal özellikleri göz önüne alınmaktaydı. Enderun'da öğrencilerin gelişmesini her yönüyle destekleyecek öğretim müfredatı uygulanmaktaydı. Burada öğrencilerin konu seçimleri kendilerine bırakılmakta ve liyakat sistemi uygulanmaktadır (Akarsu, 2004).

Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitimine yönelik kurumsal ve sistemli çalışmalar BİLSEM'ler aracılığıyla yürütülmektedir. BİLSEM'lere öğrenci seçimi, uygulanan müfredat, öğrencilere verilen eğitimin öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri ile ulusal ve uluslararası sınavlardaki başarılarına etkisi gibi pek çok alanda tartışmalar sürmektedir. Bununla birlikte BİLSEM'lerin nitelik olarak geliştirilmesine yönelik araştırmaların sınırlı olduğu söylenebilir.

Özel Yeteneklilik

İnsanlar yaratılışları gibi tercihleri, yetenekleri ve yeterlikleri bakımından da farklıdırlar. Bu nedenle hayat çeşitliliklerle dolu, renkli ve farklı kişiliklerle daha renklidir. Buluşlar, gelişmeler, farklı sanat eserleri, yayınlar, gelişmeler bu farklılıkların bir sonucudur. Bu nedenle farklılıklar milletler ve insanlık için önemli, gereklidir. Bu farklılıkların geliştirilmesi, desteklenmesi, korunması milletler ve devletler başta olmak üzere herkes için önemlidir. Bireysel farklılıklar belli bir noktaya kadar olağan kabul edilirken belirgin şekilde artmış ya da artıyorsa göze batmakta ve dikkat çekmektedir. Bu farklılıklar ortalamanın altında ise yetersizlikler şeklinde ifade edilirken zekâ düzeyinin normalin üstünde ve yüksek olması halinde birey özel yetenekli olarak nitelenmektedir (Sak, 2017).

Özel yetenekli çocuklar, diğer normal kabul edilen zekâ seviyesindeki çocuklardan "yeni bilgi ve becerilere açık olma, dışa dönüklük ve dürüstlük gibi özellikleri ile ayrılmaktadır. Ayrıca özel yetenekliler zihinsel beceri yüksekliği, daha az depresyona girme, daha az düşmanlık besleme ve daha az utangaç olma gibi özellikleri ile normal zeka düzeyindekilerden ayrılmaktadır (Kim ve Ahn, 2004). Bununla birlikte özel yeteneklilerde genel olarak öğrenme güçlükleri yaşanabilmektedir. Bunun sebebi planlama hataları, çocuğu tanıyamama ve çocuğun anlaşılmadığını düşünmesidir (King, 2005).

Kavram olarak özel yetenek konusunda ortak bir tanım ve anlam birlikteliği henüz yoktur. Ancak tanımlamaların geleneksel çizgiden modern tanımlara doğru kaydığı söylenebilir. Özel yetenek kavramının ilk kez 19. Yüzyılda zekâ kavramı ve zekâ testleriyle ortaya atıldığı görülmektedir (Sak, 2017). Özel yeteneği Galton (1869) kalıtsal olarak kabul ederken Terman (1926), Galtonun (1869) testini kullanarak özel yeteneği yüksek IQ 'ya eşdeğer kabul etmiştir. Terman (1926)'a göre zekâ testlerinde %1'lik dilim ve 130 IQ özel yeteneği göstermektedir (Renzulli, 2002). 21. Yüzyılda özel yeteneklilik tanımlarının değişim gösterdiği ve zekânın tek bir değerden ziyade performans temelli değişkenlerle açıklandığı görülmektedir. Bu tanımlamalardaki farklılıklar kullanılmakta olan üstün zeka ve üstün yetenek kavramları yerine özel yetenek kavramının kullanılmasına neden olmuştur. Türkiye'de özel yeteneklilere verilen değerden dolayı bu alandaki çalışmalar artmıştır. MEB BİLSEM yönergesini 2016 yılında güncelleyerek özel yetenekli çocuğu şöyle tanımlamıştır. "Akranlarına göre çabuk kavrayan, liderlik özelliklerine sahip, yaratıcılık ve sanat alanlarında öncülük eden, özel akademik beceriye sahip, soyut düşünceleri yaşlılarına göre daha iyi anlayabilen, ilgi alanları doğrultusunda bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireydir" (BİLSEM Yönergesi, 2016).

Sak (2014) çalışmasında "özel yetenekli birey herhangi bir alanda sıra dışı potansiyele ya da performansa sahip olan birey" olarak ifade etmektedir. Özel yetenek kavramı bireydeki potansiyeli ifade eder ve birden fazla alanda kendini gösterebilir. Bu bakış açısı bireyi belli kalıplar içine sokmaktansa bireyi çok yönlü bir organizma olarak görebilmektedir. Özel yetenek tanımında ortak nokta henüz yoktur. Bu konuda geniş bir perspektifle kuramlar başta olmak üzere özel yeteneklilerin özellikleri ile tanılama yaklaşımlarının incelenmesi gerekmektedir.

Özel Yeteneklilerin Özellikleri

Özel yeteneklilerin gelişim dönemlerinde akranlarından farklı özellikler gösterdikleri gözlenmektedir. Yine özel yeteneklilerin birbirlerinden de farklılıklar gösterdikleri ve belirli alanlarda ise daha yoğun farklılıklar gösterdikleri bilinmektedir. Dolayısıyla özel yetenekliler kendilerine özgü ve farklıdırlar. Bu durum onların bireysel olarak farklılıklarının dikkate alınmasına ve eğitimlerinde bu farklılıklarını geliştirici biçimde düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bu kısmında özel yetenekli öğrencilerin diğer akranlarından farklılık gösteren fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve dil alanlarındaki farklılıklarına sırasıyla yer verilecektir.

Özel Yeteneklilerin Fiziksel Özellikleri

Özel yetenekliler akranlarına göre kasları hızlı geliştiğinden erken yürürler, kalem, makas gibi nesneleri daha çabuk kullanırlar. Bununla birlikte özel yetenekliler sağlıklı, kiloları fazla, boyları uzundur (Ataman, 2003). Bu olumlu yöndeki farklılıklar özel yeteneklilerin gelişimlerinin diğerlerinden hızlı olmasına sebep olurlar. Bu durum onların daha sağlıklı, daha dikkatli, daha duyarlı olmalarına neden olur. Yine özel yeteneklilerin az uyku, çok hareket, kıyafet, koku ve gürültüden rahatsızlık duyma gibi belirgin özellikleri vardır (Davaslıgil, 2009).

Özel Yeteneklilerin Bilişsel Özellikleri

Özel yeteneklilerin bilinmesinde en çok göze çarpan özellikleridir. Özel yeteneklilerin tespit ve tanınmasında en çok göz önüne alınan bilişsel özellikleridir. Özel yeteneklilerin ileri düzey muhakeme edebilme, çok farklı alanlarda ilgili ve meraklı olma, dil gelişiminin ileri seviyelerde ve sözel akıcılıklarının fazla olması, bilgiyi işlemede gösterdikleri sıra dışılık, esnek düşünce yapısı, sentez yapabilme, orijinal fikir ve çözümler üretebilme, hedef-amaç eksenli davranışlar bulunmadır (Clark, 2008). Bununla birlikte merak duyguları ve iç motivasyonları yüksektir. Araştırmacı ruhlu ve öğrendiklerini çeşitli alanlara entegre becerilerine sahiptirler (Çağlar, 2004). Hafızaları güçlü, ayrıntıları hatırlayabilme becerileri yüksektir. Kullandıkları kelime hazneleri fazladır ve betimsellikleri güçlüdür (Ataman, 2003). Özel yeteneklilerin bilişsel özellikleri bağlamında soyut düşünme yetenekleri ve sembollerini daha çok kullanabilme yetenekleri ile benzer ve farklı olanları çok çabuk fark etme ve zorluklarla baş etmede yetenekli ve iç motivasyonlarının yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Özel Yeteneklilerin Sosyal ve Duygusal Özellikleri

Sosyal ve duygusal açıdan özel yetenekliler empatik davranma, özgüven, sorumluluk alma, çevrelerindeki olay ve problemlere duyarlılık, merhamet sahibi olma gibi özellikleri bakımından emsallerinden farklıdırlar. Özel yetenekli öğrenciler arkadaş seçimlerinde hassastır ve yaş olarak kendilerinden büyük olan ve ilgileri benzerlik gösterenlerle arkadaş olmayı seçerler. Bununla birlikte bu özelliklere sahip akranlarıyla da arkadaş olabilirler (Çağlar, 2004).

Özel Yeteneklilerin Dil Gelişim Özellikleri

Özel yeteneklilerin emsallerine göre sözcük dağarcıklarının zengin olduğu ve bu sözcükleri anlamlarıyla kullanabildikleri, genelleme yapabildikleri, soyut düşünebilme, sorun çözmede iç görü yeteneklerinin olduğu, öğrenme hızları yüksek ve entelektüel, hızlı, azimli, sabırlı, öngörülü, mizah becerisi yüksek, ilgili ve meraklı, uyanık ve gözlem

yeteneği fazla, inisiyatif alma, teşebbüs, eleştirici düşünme belirgin kişiler olduğu vurgulanmaktadır (Keser, 2012). Robinson vd., (2014) çalışmasında geniş kelime hazinesi, gelişmiş ve sözlü dil yeterliğinin belirgin şekilde özel yeteneklilerde mevcut olduğunu belirtmektedir. Akranlarından çok önceleri dil gelişimleri olduğu ve belirgin biçimde fazla okuma, etkin ve iyi yazma ve edebi eserlerdeki ufak farklılıkları bile fark edebilme becerileri yüksektir.

2023 Eğitim Vizyonu ve Özel Yetenek

Özel yeteneklilerin eğitimi hakkında mevzuat değişikliğine yönelik çalışmalar 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde ifade edilmiştir. 2023 Eğitim Vizyonunda özel yeteneklilerle ilgili 3 hedef ve 15 faaliyet yapılacağı ifade edilmiştir. Bu hedeflerden ilki; "Özel yetenekli öğrencilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecek" ikincisi "Özel yetenekli öğrencilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçları daha ileri seviyeye taşınacaktır" ve üçüncüsü "Özel yetenekli öğrencilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecek" şeklinde ifade edilmiştir. Bu hedefleri gerçekleştirmek için yapılacak faaliyetler ise şöyle belirlenmiştir (MEB, 2019).

Hedef 1: "Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kurumsal Yapı Ve Süreçler İyileştirilecek"

Yapılacak çalışmalar;

1. "Bakanlık içinde yapılacak çalışmaların bir program çerçevesinde başlayabilmesi için özel yetenekli bireylerin eğitime dair amacı, kapsamı, işlevi ve süreci iyi belirlenmiş mevzuat hazırlanacaktır.

2. "Millî Eğitim Bakanlığı Özel Yetenekli Öğrenciler için Eğitim, Bilim ve Değerlendirme Kurulu oluşturulacaktır."

3. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için lisansüstü düzeyde öğretmen eğitimi planlanacaktır.

Hedef 2. "Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Tanılama ve Değerlendirme Araçları Daha İleri Seviyeye Taşınacaktır"

Yapılacak çalışmalar;

1. "Tarama, klinik tanı ve eğitsel tanı amaçlı standart ölçme araçları oluşturulacak ve bu araçların çeşitliliği artırılacaktır".

2. "Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilecek ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum ve standardizasyon çalışmaları yapılacaktır."

3. "Tanılama hizmetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır."

4. "Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki iş birlikleri kapsamında Zekâ ve

Yetenek Tanılama (Değerleme) İzleme Merkezleri ve Noktaları oluşturulacaktır.”

Hedef 3: “Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğrenme Ortamları, Ders Yapıları ve Materyalleri Geliştirilecek”

Yapılacak çalışmalar;

1. “İleri öğrenme ortamları için materyal ve model geliştirme çalışmaları yapılacaktır.”
2. “5 yaş ve ilkokul düzeyinde farklı ve farklılaştırılmış program modellerine fırsat tanınacaktır.”
3. “Özel yetenekli bireylerin eğitimi için örgün ve yaygın eğitimi kapsayan müfredat çalışmaları başlatılacaktır.”
4. “Öğretim kademelerinde özel yetenekli bireylere yönelik seçmeli ders stratejisi geliştirilecektir.”
5. “Özel yetenekli öğrenciler resmî, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla buluşturulacaktır.”
6. “Bilim ve Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılarak tüm okullardaki Tasarım-Beceri Atölyeleri’yle ilişkilendirilecektir.”
7. “Ayrı eğitim, hızlandırma, zenginleştirme, sınıf atlatma vb. uygulamaların bütüncül olarak yeniden yapılandırılması gerçekleştirilecektir.”
8. “Çocukların öğretim etkinliklerinde ortaya koydukları özel yetenek özelliği taşıyan ürünlerini, kanıta dayalı olarak belirlemede öğretmenler için destek birimi oluşturulacaktır.”

Hedefler ve yapılması öngörülen faaliyetler incelendiğinde özel yeteneklilerin eğitiminin yeni bir yapıya kavuşturulacağı, alanda görülen sorun ve problemlerin çözülmesine çalışılacağı ve özel yeteneklilerin eğitiminin daha nitelikli ve kaliteli hale getirileceği ve ileri öğrenme ortamlarının oluşturulacağı görülmektedir (MEB, 2019). Ancak üç yılı aşkın süredir belirgin bir çalışmanın yapılamadığı ve sorunların devam ettiği söylenebilir.

Özel Yeteneklilerin Eğitimlerinde Yaşanan Sorunlar

Eğitim programlarının içerik kadar uygulanması ve uygulayanın niteliği ile uygulanan öğrencinin özelliklerinin de önemli olduğu bilinmelidir. Programın bütün öğrencilerde aynı sonucu vermesi oldukça zor bir durumdur. Aynı şekilde aynı programı uygulayan öğretmenlerin de aynı şekilde uygulamaları mümkün değildir. Kaldı ki özel yetenekli öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgi ve istekleri de farklılıklar göstermektedir. Bundan dolayı eğitim programlarının esnek olması, belirli periyotlarda güncellenmesi, uygulamalarda yaşanan sorunların çözümüne yönelik güncellemeler yapılmalıdır. Özel

yeteneklilerin eğitim süreçlerinde yaşanan sorunlar tasnif edilerek çözümüne yönelik politikalar geliştirilerek uygulanmalıdır. Bundan dolayı ilk hareket edilmesi gereken nokta sorunların neler olduğu ve çözümlerin neler olabileceğidir. Sorunların doğru teşhisi ile birlikte bunların çözümüne yönelik uygulamalar gözden geçirilerek uygulanacak stratejiler hayata geçirilebilir.

Özel yeteneklilerin eğitimlerinde yaşanan sorunlar aile, öğretmen ve okul-kurum olmak üzere üç boyutta incelenebilir. Eğitim bütün paydaşlardan etkilendiği gibi özel yeteneklilerin eğitimleri de aile, okul-kurum, çevre, müfredat ve diğer çevre gibi pek çok etkenden etkilenmektedir. Özellikle veli beklentilerinin BİLSEM'lerdeki eğitimlerle farklılık göstermesi, eğitim ortamlarının fiziki ve donanımlarının yetersizliği, BİLSEM'lerdeki öğretmenlerin bazı alanlarda yetersizlikleri, Öğrencileri ilk yönlendiren sınıf öğretmenlerinin gözlem formlarını yeterli ve doğru dolduramamaları, öğrenci devamsızlıkları gibi sorunların yaygın olduğu gözlenmektedir (Özer Keskin, Keskin Samancı ve Aydın, 2013). Yine ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarının gelişimleri konusunda uzmanlaşmalarından ziyade ekonomik sebeplere göre tutumlar sergiledikleri, ailelerin üstün yeteneklilerin eğitimleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve eğitilmeleri gerektiği görülmüştür. Ayrıca derslerde kullanılan yöntemlerin üstün yetenekli öğrencilerde uygun olmadığı belirtilmektedir (Akbüber, Erdik, Güney, Çimşitoğlu ve Akbüber, 2019). Çelikkölen (2010) çalışmasında üstün yeteneklilerin eğitimlerde aktif olmaması halinde öğrenmelerinde beklenen etkinin olmadığını belirtmektedir. Bundan dolayı öğrenci merkezli ve aktif katılımın esas alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Şahin (2013) çalışmasında özel yetenekli öğrencilerin tanılmasında sorunlar yaşandığını ve kullanılan sistemlerin sorunlu olduğu, öğrenci ve öğretmenlere verilen fırsatların yetersizliği, sınavların zor olduğunu belirtmektedir.

Bu araştırmanın problem cümlesi, "BİLSEM'e devam eden öğrenci velilerinin özel yeteneklilerin eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Araştırma problemine yanıt bulmak için aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

- 1) Velilerin, çocuklarının BİLSEM'e seçilme sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2) Çocuklarının özel yeteneğinin geliştirilmesi sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 3) Çocuklarının zaman olarak BİLSEM'e geliş-gidiş sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 4) Çocuklarının BİLSEM'deki eğitim sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 5) Çocuklarının eğitim aldığı BİLSEM'in bina, donanım, araç-gereç, insan kaynakları vb. yeterliliklerine ilişkin veli görüşleri nelerdir?

- 6) Çocuklarının yeteneğine göre BİLSEM'de ölçme-değerlendirme ve yönlendirilmesine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 7) BİLSEM'in çocuklarının akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimine olan katkılarına dair veli görüşleri nelerdir?
- 8) BİLSEM'de karşılaşılan problemlere ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 9) BİLSEM'lerin geliştirilmesine yönelik velilerin önerileri nelerdir?
- 10) BİLSEM - veli ilişkileri ve veli bilgilendirmeye ilişkin veli görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma nitel bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma, yapılandırılmamış ya da yapılandırılmış görüşme formları ya da doküman inceleme gibi nitel veri toplama teknikleri ile olgu ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkarılmasına ilişkin nitel süreçlerin takip edildiği çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Durum çalışması güncel bir olguyu çalışan, olgu ve içerik arasındaki sınırların kesin çizgilerle belirli olmayan ve birden fazla veri kaynağının yer aldığı durumlar kullanılan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek 2016).

Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ilçesinde Ülker Yörükoğlu BİLSEM'e öğrencisi devam eden veliler oluşturmaktadır. BİLSEM'e öğrencisi 2. Dönemde devam eden veli sayısı yaklaşık olarak 385 civarındadır. Bu öğrenci velilerinden kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle ulaşılan 27 gönüllü ve istekli veli örneklem olarak alınarak görüşmeler yapılmış ve veriler toplanmıştır

Tablo 1.

Velilerin Özellikleri ve Dağılımı

Katılımcı	Çocuğun	BİLSEM'den	Öğrenim	
Kodu	Cinsiyet	eğitim alma süresi	düzeyi	Aylık gelir düzeyi
V1	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V2	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	10001 TL ve üzeri
V3	Kadın	3 yıl	Lisans	0-5000 TL
V4	Kadın	1 yıl	Lisans	5001-10000 TL
V5	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	10001 TL ve üzeri
V6	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V7	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V8	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisansüstü	5001-10000 TL
V9	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisansüstü	10001 TL ve üzeri
V10	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V11	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	10001 TL ve üzeri

V12	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V13	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V14	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	10001 TL ve üzeri
V15	Kadın	3 yıl	Lisans	10001 TL ve üzeri
V16	Erkek	3 yıl	Lisans	10001 TL ve üzeri
V17	Kadın	3 yıl	Lisans	10001 TL ve üzeri
V18	Kadın	3 yıl	Lisans	10001 TL ve üzeri
V19	Kadın	3 yıl	Lisans	0-5000 TL
V20	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V21	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	10001 TL ve üzeri
V22	Erkek	3 yıl	Lise	5001-10000 TL
V23	Erkek	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V24	Kadın	4 yıl ve üstü	Lisans	5001-10000 TL
V25	Kadın	3 yıl	Lisans	5001-10000 TL
V26	Kadın	3 yıl	Lisans	5001-10000 TL
V27	Erkek	3 yıl	Lisans	10001 TL ve üzeri

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın katılımcı velilerinin 16'sının kadın ve 11'inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Çocuklarının büyük oranda 16'sının 4 yıl ve daha fazla süredir, 10'unun da 3 yıldır BİLSEM'e devam ettiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın amacını ortaya çıkarmada velilerin cevaplarının daha çok deneyim içerdiğini söylemek mümkündür. Velilerin öğrenim düzeylerinin yoğun olarak 24 kişi ile lisans mezunu oldukları ve veli öğrenim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ailenin aylık gelir düzeyi dağılımının 10001 ₺ ve üzeri olan 11, 5000-10000 ₺ olan 14 ve 0-5000 ₺ olan ise sadece 2 katılımcı bulunmaktadır. Genel itibariyle velilerin aylık gelirlerinin orta ve üstünde olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından literatür taramasına dayalı olarak hazırlanmış, uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda geliştirilmiştir. Pilot çalışma olarak 2 öğrenci velisiyle görüşme yapılarak kullanışlılık, geçerlik ve güvenilirlik kriterlerini taşıdığı saptanmıştır. Veri toplama aracının Birinci bölümünde kişisel özelliklerle ilgili olarak cinsiyet, çocuğun BİLSEM'e devam süresi, eğitim düzeyi ve aile aylık gelir düzeyi olmak üzere 4 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise özel yeteneklilerin eğitimine ilişkin velilerin görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik 10 yarı yapılandırılmış görüşme soruları yer almaktadır.

Veriler gerekli yasal izinler alındıktan sonra İlker Yörükoğlu BİLSEM'e çocuğu devam eden velilerden gönüllü ve istekli olanlarla görüşülerek toplanmıştır. Katılımcılardan izin verenlerin ses kaydı da alınmıştır. Görüşmede katılımcıların verdiği cevaplar yazılmış ve her sorudan sonra katılımcıya okunmuş ve onayı teyit edilmiştir. Görüşmeler 1 Mart 2022-08 Nisan 2022 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmede velilerin verdikleri cevapların analizindeki Corbin ve Strauss (1990) çalışmasında ifade ettiği ve aşağıda belirtilen 4 aşamalı analiz süreç izlenmiştir.

1. “Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma”
2. “Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi”
3. “Bulguların tanımlanması”
4. “Bulguların yorumlanması”

Analiz ve yorumlamada yoğun biçimde “bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması” aşamaları titizlikle uygulanmıştır. Bulguların tanımlanmasında veriler tanımlanarak yorumlar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Analiz ve çözümlemelerde katılımcı veliler (V1, V2, V3, ...) şeklinde kodlanmış katılımcıların kişisel bilgileri, ad ve soyadları, öğrenci adları vb. bilgiler araştırma etiği ve kişisel verilerin güvenliği yasası gereği paylaşılmamıştır.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Velilerin, çocuklarının BİLSEM’e seçilme sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu probleme yanıt olan veriler analiz edilerek Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilerin BİLSEM’e Seçilme Sürecine İlişkin Görüşleri

Tema	Kategoriler	F	%
Öğrencilerin BİLSEM’e Seçilme Süreci	Öğrenci seçim süreci	4 (V1, V4, V23, V26)	13,79
	uzun ve zor		
	Süreç adil ve kabul edilebilir.	12 (V3, V5, V6, V7, V13, V15, V16, V17, V18, V20, V24, V27)	41,38
	Seçim süreci daha profesyonel olabilir	6 (V8, V9, V10, V12, V14, V19)	20,69
	Haberimiz olmadı	2 (V2, V3)	6,90
	Öğretmen önerdi	5 (V11, V15, V22, V21, V25)	17,24

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin BİLSEM’e seçilme sürecine ilişkin görüşleri tema olarak “Süreç uzun ve zor”, “Adil ve kabul edilebilir”, “Seçim süreci daha profesyonel olabilir”, “Haberimiz olmadı” ve “Öğretmen önerdi” başlıkları altında toplanmıştır. Ön plana çıkan görüş sürecin adil ve kabul edilebilir şeklindedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Çocuklarının özel yeteneğinin geliştirilmesi sürecine

ilişkin veli görüşleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma problemine yönelik bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

BİLSEM’de Öğrencilerin Özel Yeteneklerinin Geliştirilme Sürecine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategoriler	F	%
Olumlu katkılar	Bilsemde mutlu	19 (V3, V4, V5, V6, V7, V9, V11,	70,37
	Yetenek geliştirme	V12, V13, V14, V15, V17, V18,	
	Ödül olarak görüyor	V19, V20, V22, V24, V26, V27)	
	Yönlendirilme		
Yeterli değil	Atölyeler yetersiz	7 (V1, V2, V8, V16, V21, V23,	25,93
	İlgi eksik	V25)	
Yorucu ve yıpratıcı	Okul-BİLSEM birlikte yorucu	1 (V10)	3,70

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin BİLSEM’de özel yeteneklerinin geliştirilme sürecine ilişkin veli görüşleri tema olarak “Olumlu katkılar oldu”, “Yeterli değil” ve “Yorucu ve yıpratıcı” başlıkları altında toplanmıştır. En çok zikredilen ve öne çıkan görüş olumlu katkılar sunduğu ve “BİLSEM’de mutlu olduğu, yetenekleri geliştirildiği, ödül olarak görüldüğü ve yönlendirildiği” şeklindedir. Bununla birlikte yeterli görmeyenler ile yorucu ve yıpratıcı olarak görenlerin de olduğu saptanmıştır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Çocuklarının zaman olarak BİLSEM’e geliş-gidiş sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir” şeklinde ifade edilmiştir. Probleme yönelik bulgular Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4.

Öğrencilerin BİLSEM’e Geliş-Gidiş Sürecine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategori	F	%
Yorucu ve sorunlar yaşıyor	Okul-BİLSEM birlikte olması	19 (V1, V5, V6, V7, V9, V10, V11, V12, V14,	70,37
	Geliş-gidişler ve zaman kaybı	V15, V17, V18, V19, V22,	
	İlgisizlik	V23, V24, V25,	
	Saatlerde uyumsuzluk	V26, V27)	
Sorun yok		8 (V3, V4, V8, V13, V16, V20, V21)	29,63

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğrencilerin BİLSEM’e geliş-gidiş sürecine ilişkin veli görüşleri tema olarak “Yorucu ve sorunlar yaşıyor” ve “Sorun yok” başlıkları altında

verilmiştir. En çok dile getirilen konu yorucu ve sorunlar yaşandığı yönündedir. Sorun yaşamadığını belirten veliler ise oldukça azdır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi şudur: “Çocuklarının BİLSEM’deki eğitim sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5.

BİLSEM’de Öğrencilerin Eğitim Sürecine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategoriler	F	%
Memnunum	Eğitim verimli	18 (V1, V3, V4, V5, V6, V7, V8,	70,37
	Uygulama fırsatı var	V10, V11, V13, V14, V15, V17,	
	Güvenli	V20, V22, V24, V25, V27)	
	Geliştiriyor		
Geliştirilebilir	Ders ve branş arttırılabilir	9 (V2, V9, V12, V16, V18, V19,	29,63
	Daha fazla ilgi	V21, V23, V26)	
	Öğretmen niteliği		
	İçerikler		

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğrencilerin BİLSEM’de eğitim sürecine ilişkin veli görüşleri tema olarak “Memnunum” ve “Geliştirilebilir” başlıkları altında toplanmıştır. Ön plana çıkan görüş memnun oldukları yönündedir. Ancak bununla birlikte geliştirilebilir olduğu yönünde de görüşler bulunmaktadır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi şudur: “Çocuklarının eğitim aldığı BİLSEM’in bina, donanım, araç-gereç, insan kaynakları vb. yeterliliklerine ilişkin veli görüşleri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6.

BİLSEM’lerin Bina, Donanım, Araç-Gereç ve İnsan Kaynaklarına İlişkin Veli Görüşleri

Tema	F,	%
Yetersiz	16 (V1, V4, V6, V7, V8, V9, V10, V13, V14, V15, V16, V18, V21, V22, V23, V26)	59,26
Yeterli	6 (V3, V5, V17, V20, V25, V27)	22,22
Kısmen yeterli	5 (V2, V11, V12, V19, V24)	18,52

Tablo 6’da görüldüğü gibi BİLSEM’lerin bina, donanım, araç-gereç ve insan kaynaklarına ilişkin veli görüşleri tema olarak “Yetersiz”, “Yeterli” ve “Kısmen yeterli” başlıkları altında toplanmıştır.

En çok dile getirilen görüş bina, donanım, araç-gereç ve insan kaynaklarının yetersiz olduğu yönündedir. Bu durum eğitimin nitelik ve kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi şudur: “Çocuklarının yeteneğine göre BİLSEM’de ölçme-değerlendirme ve yönlendirilmesine ilişkin veli görüşleri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7.

BİLSEM’de Ölçme-Değerlendirme ve Yönlendirmeye İlişkin Veli Görüşleri

Tema	F	%
Yeterli	14 (V2, V5, V9, V10, V12, V13, V14, V15, V18, V20, V21, V22, V24, V25)	51,85
Yetersiz	10 (V1, V4, V6, V7, V8, V16, V17, V23, V26, V27)	37,04
Ölçme değerlendirme yeterli değil ama yönlendirme iyi	3 (V3, V11, V19)	11,11

Tablo 7’de görüldüğü gibi BİLSEM’de ölçme-değerlendirme ve yönlendirmeye ilişkin veli görüşleri tema olarak “Yeterli”, “Yetersiz” ve “Ölçme değerlendirme yeterli değil ama yönlendirme iyi” başlıkları altında toplanmıştır. Öne çıkan görüş BİLSEM’de ölçme-değerlendirme ve yönlendirmenin yeterli olduğu yönündedir. Bununla birlikte yetersiz görenlerin de olduğu görülmektedir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi şudur: “Çocuklarına BİLSEM’in akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimine olan katkılarına dair veli görüşleri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8.

BİLSEM’in Öğrencilerin Akademik, Sosyal, Sanatsal ve Bilişsel Gelişimine Katkılarına İlişkin Veli Görüşleri

Tema	F	%
Çok fazla katkı sağladı	22 (V1, V2, V3, V4, V5, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V18, V19, V20, V22, V23, V24, V25, V27)	81,48
Yetersizlikler geliştirilmeli	var 5 (V6, V7, V17, V21, V26)	18,52

Tablo 8’de görüldüğü gibi BİLSEM’in öğrencilerin akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimlerine katkılarına ilişkin veli görüşleri tema olarak “Çok fazla katkı sağladı” ve

“Yetersizlikler var geliştirilmeli” başlıkları altında verilmiştir. En çok ifade edilen görüşün BİLSEM’in öğrencilerin akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağladığına ilişkin görüş olmuştur.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi şudur: “BİLSEM’de karşılaşılan problemlere ilişkin veli görüşleri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9.

BİLSEM’de Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Veli Görüşleri

Tema	F	%
Sorun yok	9 (V2, V3, V11, V15, V20, V22, V24, V25, V26)	32,14
Bina, donanım, araç-gereç yetersizlikleri	5 (V6, V8, V13, V16, V21)	17,86
Zaman yetersizliği ve yoğunluk	8 (V1, V5, V9, V12, V14, V17, V18, V19)	28,57
Giriş Çıkış saatleri	4 (V7, V10, V23, V27)	14,29
Öğretmenin çok sık dış göreve gitmesi	2 (V4, V6)	7,14

Tablo 9’da görüldüğü gibi BİLSEM’de karşılaşılan sorunlara ilişkin veli görüşleri tema olarak “Sorun yok”, “Bina, donanım, araç-gereç yetersizlikleri”, “Zaman yetersizliği ve yoğunluk”, “Giriş Çıkış saatleri” ve “Öğretmen çok sık dış göreve gitmesi” başlıkları altında verilmiştir. Ön plana çıkan sorunlar; zaman yetersizliği ve yorgunluk, bina donatım araç- gereç yetersizlikleri, giriş-çıkış saatleri ile öğretmenlerin çok sık göreve gitmesi sorunları olarak ifade edilmiştir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi şudur: “BİLSEM’lerin geliştirilmesine yönelik velilerin önerileri nelerdir?” Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10.

BİLSEM’lerin Geliştirilmesine Yönelik Veli Önerileri

Tema	F	%
BİLSEM ve okul bir arada olmalı	6 (V1, V2, V6, V16, V17, V26)	20,69
Bina ve donatım olarak güçlendirilmeli	8 (V6, V8, V9, V12, V14, V18, V22, V24)	27,59
Eğitim kalitesi ve saatlerinin artırılması	10 (V3, V4, V11, V13, V15, V19, V20, V23, V25, V27)	34,48

Öğretmen eğitimlerinin ders saatleri dışında yapılması	2 (V6, V10)	6,90
Yok	3 (V5, V7, V21)	10,34

Tablo 10’da görüldüğü gibi BİLSEM’in geliştirilmesine yönelik veli önerileri tema olarak “BİLSEM ve okul bir arada olmalı”, “Bina ve donatım olarak güçlendirilmeli”, “Eğitim kalitesi ve saatlerinin arttırılması”, “Öğretmen eğitimlerinin ders saatleri dışında yapılması” ve “Yok” başlıkları altında verilmiştir. Ön plana çıkan görüş eğitim kalitesi ve saatlerinin arttırılmasıdır. Bununla birlikte bina ve donatım olarak güçlendirilmesi ve BİLSEM ile okul bir arada olmalı görüşü de ön plana çıkmıştır.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi şudur: “BİLSEM - veli ilişkileri ve veli bilgilendirmeye ilişkin veli görüşleri nelerdir?”. Bu probleme yanıt olan bulgular Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11.

BİLSEM-Veli İlişkileri ve Veli Bilgilendirmeye İlişkin Veli Görüşleri

Tema	F	%
Yeterli ve olumlu	17 (V2,V3, V4, V5, V7, V8, V10,V11,V13, V14, V15, V16, V17, V18, V24, V25,V27)	62,96
Geliştirilmeli	7 (V6, V9,V12, V20, V21, V23, V26)	25,93
Yetersiz	3 (V1, V19, V22)	11,11

Tablo 11’de görüldüğü gibi BİLSEM-veli ilişkileri ve veli bilgilendirmelerine ilişkin veli görüşleri tema olarak “Yeterli ve olumlu”, “Geliştirilmeli” ve “Yetersiz” başlıkları altında verilmiştir. Araştırmada öne çıkan ve en çok zikredilen görüşün yeterli ve olumlu olduğu yönündedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin BİLSEM’e seçilme sürecine ilişkin velilerin görüşlerinde ön plana çıkan adil ve kabul edilebilir vurgusu olmuştur. Bununla birlikte seçim süreci daha profesyonel olabilir şeklinde görüş bildirenlerin de azımsanmayacak kadar fazla olduğu görülürken en az vurgunun süreç uzun ve zor teması altındadır. BİLSEM’de özel yeteneklerinin geliştirilme sürecine ilişkin velilerin büyük oranda olumlu katkılar olduğunu belirttikleri görülürken bunu yeterli görmeyen ve yorucu-yıpratıcı olarak belirtenlerin de olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularının Karateke (2016) çalışmasında vurguladığı özel yeteneklerin geliştirildiği ve arttığı bulgusuyla örtüşmekte de desteklemektedir.

Öğrencilerin BİLSEM’e geliş-gidiş sürecine ilişkin velilerin çok büyük oranda yorucu ve sorunlar yaşandığını belirttikleri görülürken oldukça az kısmının ise yaşadığı sorun

yoktur. BİLSEM’de eğitim sürecine ilişkin velilerin çok büyük kısmının memnun oldukları görülürken az bir kısmı ise geliştirilmesi yönünde görüş ileri sürmüştür. Bulguların Alevli (2019) ve Dümenvi (2018) çalışmalarında ulaştığı öğrencilerin başarılı oldukları, yaratıcı ve orijinal ürünler çıkardıkları, yeteneklerini geliştirdikleri ve farkındalıklarının arttığı bulgularıyla benzerlik göstermektedir. BİLSEM’lerin bina, donanım, araç-gereç ve insan kaynaklarına ilişkin velilerin çok büyük oranda yetersiz olduğunu belirttikleri, kısmen yeterli ve yetersiz şeklinde görüş bildirenler ise oldukça azdır. Bulgular 2023 eğitim Vizyon Belgesi’nde ifade edilen hedeflerin henüz gerçekleşmediğini göstermektedir.

BİLSEM’de ölçme-değerlendirme ve yönlendirmeye ilişkin velilerin yeterli ve yetersiz şeklinde 2 farklı görüş ileri sürenlerin oranlarının yakın olduğu ve yönlendirmenin yapıldığı ifade edilmiştir. BİLSEM’in öğrencilerin akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimlerine katkılarına ilişkin velilerin çok büyük oranda çok fazla katkı sağladı biçiminde değerlendirmede bulundukları görülürken çok az oranda yetersizlikler var geliştirilmeli şeklinde yaklaşım içinde olanlarında olduğu tespit edilmiştir. Bulgular BİLSEM olarak görevlerin büyük oranda yapıldığını göstermektedir (MEB, 2019; Kılıç, 2020). Çalışma bulgularının yine özel yeteneklilerin fiziksel, zihinsel, sosyal-duygusal, kişilik ve öğrenme özelliklerinin geliştirildiği bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

BİLSEM’de karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak velilerden en fazla kişinin sorun yaşamaz iken bunu zaman yetersizliği ve yoğunluk sorunları yaşayanlar izlemektedir. Bununla birlikte bina, donanım, araç-gereç yetersizlikleri, giriş çıkış saatleri ve öğretmenin çok sık dış göreve gitmesi şeklinde sorunlar izlemiştir. 2023 eğitim Vizyon Belgesi’nde ifade bulan “Özel yetenekli öğrencilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecek” ve “Özel yetenekli öğrencilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecek” hedeflerinin hala tam gerçekleştirilemediği görülmektedir. BİLSEM’in geliştirilmesine yönelik veliler tarafından en çok ifade edilen öneriler sırasıyla eğitim kalitesi ve saatlerinin arttırılması, bina ve donatım olarak güçlendirilmeli, BİLSEM ve okul bir arada olmalı, öğretmen eğitimlerinin ders saatleri dışında yapılması şeklinde sıralanmıştır. Bulgulardan eğitimin kalite ve saatlerinin arttırılmasıyla 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılması hedefinin (MEB 2018) ancak bu şekilde gerçekleşebileceği vurgulanmaktadır. BİLSEM - veli ilişkileri ve veli bilgilendirmeye ilişkin velilerin büyük oranda yeterli ve olumlu buldukları görülmüştür. Bununla birlikte geliştirilmeli ve yetersiz görenler de bulunmaktadır. Velilerle ilişkilerin geliştirilmesi ve bilgilendirmelerin eksiksiz yapılarak işbirliğinin arttırılması ve bunun da başarıya yansması için girişimlerde bulunulmalıdır.

Öneriler

- BİLSEM’lere seçilme sürecinin daha profesyonel olması için daha esnek, kabul edilir ve seçici şekilde yapılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- BİLSEM’e geliş gidişlerde yaşanan sorunların çözümüne yönelik çeşitli tedbirler alınabilir.
- BİLSEM’lerdeki ölçme değerlendirme ve veli bilgilendirme sisteminin daha

fonksiyonel olması ve sürekli etkileşim sağlayacak biçimde kurulması için çalışmalar yapılabilir.

- BİLSEM’lerde zaman yetersizlikleri, yoğunluk, bina donatım, araç gereç eksiklikleri, giriş ve çıkış saatlerindeki uyumsuzluk ve sorunlarla öğretmenlerin ders zamanlarında başka görevlerde olmalarından kaynaklı sorunların çözülmesine yönelik tedbirlerin alınması için çalışmalar yapılabilir.

- BİLSEM’lerden yararlanan öğrencilerin akademik, sosyal, sanatsal ve bilişsel gelişimleri akademik sınavlarda da farklılık yaratacak ve başarı sağlayacak biçimde geliştirilmesi için çalışmalar yapılabilir.

- BİLSEM’ler ile öğrencilerin okuduğu diğer okulların bir yerde olması şeklindeki veli önerisi değerlendirilebilir. En azından pilot çalışma yapılabilir.

- BİLSEM’lerdeki öğrencilerin de diğer özel eğitim öğrencileri gibi ücretsiz taşımali eğitim kapsamına alınarak velilerin yaşadıkları sorunlar nispeten azaltılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2004). 1. Türkiye Özel Yetenekliler Kongresi. “Özel Yetenekliler”, *Özel Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler* (s. 127-154). içinde Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akbüber, B. A., Erdik, E., Güney, H., Çimşitoğlu, G. G., & Akbüber, C. (2019). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Özel Yetenekli Öğrencilerin Sorunlarının Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Önerisi “Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı”. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 6(1), 22-39.
- Alevli, O (2019). Özel Yetenekli Öğrencilere Bilim ve Sanat Merkezlerinde Uygulanan Türkçe Eğitimi: Bir Durum Çalışması. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Sakarya.
- Ataman, A. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Clark, B. (2008). *Growing up gifted*. Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1), 3-21.
- Çağlar, D. (2004). *Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri, Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çelikkelen, H. (2010). *Bilim Sanat Merkezlerinde Bilim Birimlerinden Destek Alan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kendi Okullarında Fen ve Teknoloji Dersinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (249909).
- Davaslıgil, Ü. (2009). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Dümenci, S. B. (2018). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların akran ilişkilerine sosyal beceri eğitim programının etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Karateke, B. (2016). Üstün Yetenek Potansiyeli Olan Çocuklara Uygulanan Sosyal Beceri Programının Sosyal Beceri Eğitimine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara.

- Keser, F. F. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim ve Bilim İnsanına Yönelik Görüşlerinin ve Bu Görüşleri Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Kılıç, O. (2020). *Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığının Görevleri*. Erişim adresi: 14 Ocak 2020, <https://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-yeteneklerin-gelistirilmesi-grup-baskanligi/icerik/111>
- Kim, Y.-M., & Ahn, C.-k. (2004). Differences in personality characteristics between gifted and normal children. *Journal of Gifted/Talented Education*, 14(2), 75-99.
- King, E. W. (2005). Addressing the Social and Emotional Needs of TwiceExceptional Students. *Teaching Exceptional Children*, 31(1), 16-21.
- MEB (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeligi_07072018.
- MEB. (2019). *2023 Eğitim Vizyonu*. Erişim: 22 Şubat 2020, <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özer Keskin, M., Keskin Samancı, N., & Aydın, S. (2013). Bilim ve Sanat Merkezleri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 78-96.
- Renzulli, J. S. (2002). Expanding the conception of giftedness to include co-cognitive traits and to promote social capital. *Phi Delta Kappan*, 84(1), 33-58.
- Robinson, A., Dailey, D., Hughes, G. ve Cotabish, A. (2014). The effects of a sciencefocused STEM intervention on gifted elementary students' science knowledge and skills. *Journal of Advanced Academics*, 25 (3), 189-213.
- Sak, U. (2014). *Yaratıcılık gelişimi ve geliştirilmesi*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Sak, U. (2017). *Üstün zekâlılar özellikleri, tanınmaları, eğitimleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Şahin, F. (2013). Özel Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri Konusunda Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Adaylara Verilen Eğitimin Etkisi. *Özel Yetenekliler Eğitimi Araştırmalar Dergisi*, 166-175.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.